# ناوی کچ و کوڕانی کوردی

## گـیـوی موکریانی

ئامادەکردن و پێداچوونەوەو

د. کوردستان موکریاني

چاپي چوارەم ــ هەولێر

2002

کتێب: ناوي کچ و کوڕاني کودي

نووسەر: سیوي موکریاني

پێداچوونەوەو دەوڵەمەندترکردني: د. کوردستان موکریاني

هونەرکاري بەرگ و ناوەوە: قاسم قادر

چاپي چوارەم: هەولێر – 2002

ژمارەي سپاردن: (194) ساڵي 2002ي دراوەتێ

چاپخانەي وەزارەتي پەروەردە/ هەولێر

# سوپاس و پێزانين

سوپاس و پێزانيني خۆم پێشكێشی برای هێژا كاك مەسروور بارزانی دەكەم بۆ يارمەتيدانی لە چاپدانی بەرهەمی بەردەست. هيوادارم لە راژەكردنی هۆشياری نەتەوەييماندا هەر سەركەوتوو بێت.

# پێشەكی

د. كوردستان موكریانی

ناو یەكەمین دیارییە، كە دایك و باوك بە كۆرپەكەیان دەبەخشن، وا باشترە ئەم دیارییە مۆری كولتووری نەتەوەیي پێوە دیاربێت، ناوێك بێت بەڕادەیەك مایەی ـیانفرازی و شانازی ناولێنراوەكە بێت، كە لە هەموو ژیانیدا باوەر بە خۆیانە خۆی پێ بە ناسین بدات.

بە شێوەیەكی ـشتی زۆربەی ناوی كوردی لە سروشتەوە وەر ـیراون، وەك: رۆژ، هەتاو، ـەلاوێژ، ناهید، كەیوان، سیوەیل، هورمز، بارام و.. لە كەشكەلآنی فەلەك یانی پەرپەرۆچكەی ئاسمان و لەسەر رووی زەویش: چیا، چەم، رووبار، ـۆم، ـوڵ و ـوڵزار تا دە ـاتە خونچە ـوڵ و چرۆی ـرتۆتەوە. ئەم ناوانەش

هەر مرۆڤی کـورد لـەو دیاردانـەی سروشـتی نـاون و بـۆ ناونانی جگەر ـۆشەکانی خۆی لێیانی خواستۆتەوە.

کورد لەپاڵ ئەو ناوانەشدا ناوی زارۆی خۆی بە نـاوی کەسایـەتی و رووداوانی مێـژوویی ناونـاوە، کـە دەربـڕی سەردەمانی خۆیـانن و هەتا ئێسـتەش هـەر بـەکاردێن، بـۆ وێنە لە ـەڵ دامەزراندنی کۆماری کوردسـتان لـە مـەهاباد دا نـاوی (کوردسـتان، مـەهاباد، پێشـەواو..) بـاوبوون، لــەدوای شۆرشــی 14 ی ـەلاوێــژی 1958 دا نــاوی (رز ــار، ئـازاد، ئاشـتیو..) هاتنـە نێـو فەرهـەنگی نـاوی کوردییەوە و لە ــەڵ شۆرشـی ئـەیلولی 1961 دا نـاوی (بارزان) بەزۆری لە منداڵآن دەنـدرا، لـە کـاتی راپـەرینی 1991 دا نـاوی (ئـاوارە، مشـەخت، رێمـان، کۆچـبەر، کۆچەر، ڤە ـەر و..) دەربری ئەو کاتە بوون.

کـورد هــەوڵی داوە نــاوی خوداوەنــدان و پاشــایانی کۆنی کوردستانیش زینـدوو بکاتەوە و زارۆکانی ئەمڕۆی

پێ ناوبنێت، وەك: مینەواس، دیاکۆ، کەیخوسرەو، شارا، ئەناهیتا، نینا، شاووشکا و..

چل و چوار ساڵ لەمەوبەر یانی لە ساڵی 1958 دا بەهەشتی سیوی موکریانی باوکم نامیلکەي (ناوی کچ و کوڕانی کوردی) چاپکرد و لە ساڵی 1970 دا چاپی دووەمی پەخشکردەوە، کە بە هۆیەوە رۆژانە بە دەیان منداڵ بەو ناوانە ناو دەندران و بەو جۆرە ناسنامەي نەتەوەییان دەپاراست.

لە گەڵ نەمانی نامیلکەی نێوبراو لە بازاردا هەموو رۆژ داوای چەند ناوێکی کوردیم لێدەکرا، بۆیە بڕیارم دا، کە بە نامیلکەکەدا بچمەوە و چەند ناوێکی نوێي بخەمەسەر و لە ساڵی 1985 دا بۆ جاری سێیەم چاپمکردەوە و لە ساڵی 1999 شدا نامیلکەکەم خستە سەر ڕێنووسی ئەلف و بێی‌کوردی لاتینی و پێشکێشی وەشانێن ئاڤێستا کرد، کە دەزگەیەکە بۆ چاپ و بلاَوکردنەوە لە ئەستەنبول، بۆ ئەوەی لە گەڵ دەستپێکی

میلـەنیومی سـێیەمدا سەرچـاوەیەکی چـاپکراو بـەناوی کوردی لەبەردەست دایك و باوکانی کـوردی بـاکووری کوردستان بێت. لە ساڵی 2000 دا ئەم بەرهەمە بە ناوی (ناڤێن کوردی) چاپکرا و لـە پێشـەکی نامێلکەکـەدا بـەم جۆرە لە کارەکەی من دەدوێن:

((.. لـ کوردستانێ باشوور ـەلەك کتێبێن ناڤـان هاتنـە وەشاندن، لێ وەك ئا ـەهیێن کـو کوردسـتان موکریـانی دده، جارا یەکەم د سـالا 1958 ان دە ـیـو موکریـانی کتێبـەك ب نـاڤێ ـ نـاوی کـچ و کـوڕانی کـوردی ـ ل چاپخانا کوردستان چاپ دکە. پشت رە چەند چـاپێ وێ یێن نو چێبوونە. کوردستان خانم، ئـەو کتێـب ژ نووڤـە و ب تیپێن لاتینی ئامادەکر و ژ مـەرە شـاند . د ڤێخـەباتێ دە مە ئەو کرە بنگەهـ..))

لە چاپی چوارەمی (ناوی کچ و کـوڕانی کـوردی) دا هەوڵم داوە نـاوی نـوێی کـوردی و هـەروا نـاوی کـۆنی کـــوردی* بخەمـــە ســـەر ناوەکـــانی چـــاپی پێشـــوو و

ناوەرۆكەكەی زیاتر دەوڵەمەند بكەم، تا ژمارەی ناوەكان ـەیشتنە (3357) ناو، لە كاتێكدا ژمارەی ناوەكانی چاپەكانی پێشوو بەم جۆرەن:

| چاپ | ساڵ | ژمارەي ناوەكان |
| --- | --- | --- |
| یەكەم | 1958 | 1480 |
| دووەم | 1970 | 1966 |
| سێیەم | 1985 | 2076 |
| چوارەم | 2002 | 3361 |

لەم چاپەدا هەوڵمداوە ناوەكان لەنێو لیستی ناوی كچان و لەنێو ناوی كوڕاندا دووپات نەبنەوە، هەتا ئەو ناوانەی، كە بۆ هەردوو ـنسی نێر و مێ بەكارهاتوون، وەك: رز ـار، ئاوات، خەبات، سامان و.

لە ـەڵ هەبوونی ئەو ـەنجینە دەوڵەمەندە بۆ ناوی سەربەخۆی كوردی، كەچی بە داخەوە پاشگەزبوونەوەیەك لە ناونانی منداڵانی كورد بە ناوی كوردی لەم ساڵانەی دواییەدا بە شێوەیەكی ئاشكرا

بەرچاودەکەوێت، بەڵگەی ئەمەش ئەو ئامارەی مانگی سیپتەمبەری ساڵی 2001 ی (نووسینگەی تۆمارکردنی لەدایکبووان و مردووان)ە، کە بە نموونە هێناومەتەوە:

| | | ناوی کوردی | ناوی نا کوردي |
|---|---|---|---|
| کچ | 1269 | 767 | 502 |
| کوڕ | 1217 | 487 | 730 |
| کۆی گشتی | 2486 | 1254 | 1232 |

هۆی سەرەکی ناونانی منداڵانی کورد بە ناوی ناکوردي بۆ کزی بگرە هەر نەبوونی هۆشیاری نەتەوەیي دەگەڕێتەوە. من بە دووری نابینم دوای چەند ساڵێکی دی ئەو منداڵانەی ناوی ناکوردییان لێندراوە و مافی کوردێتییان لێ سەندراوە، روو لە دادگە دەکەن و ناوێکی کوردی بۆ خۆیان هەڵدەبژێرن.

دایك و باوکانی خۆشەویست!

وا ئەو نامیلکەیەمان خستە بەردەستی ئێوەی هێژا، ئێوەش دەتوانن زیرەکی خۆتان بەکاربێنن و ناوی تازە لە ـولّ و ـوڵزار، رووداو، دارو بەردی کوردستان دەربێنن، یا ناوی تازە داڕێژن، لە کۆتایي ناوەکاندا تۆماری بکەن و ئە ـەر بە ئەرکیشی نازانن، بۆمانی ڕەوانە بکەن، تا لە چاپەکانی داهاتوودا بلآویان بکەینەوە.

دایك و باوکانی کوردپەروەر!

بە لەدایکبوونی منداڵەکەتان چاوتان روون بێت، زارۆکەتان ـیانفراز و سەرفرازبێت، خودێ تەمەنی درێژبکات و لەژێر سایەتان مەزن بێت، لەنێو ئەو نامیلکەیەدا ناوێکی کوردی بۆ هەڵبژێرن، کوردبوونی جگەر ـۆشەکەتان پیروزبێت.

## چەند بابەتێك لە پێشەكی چاپی 1

**ـیوی موكریانی**

**مز ـێنی:**

**هەر منداڵێكی ناوی كوردی لێ بنرێـت: تەمەندرێـژ و سەر بەرۆزی و پێ بە خێر و نێودێر و ژیـر و هۆشـیار و بەختیار و نیشتمان پەروەر دەبێت. بەوەش دڵنیا و پشـت قایمین، كە یـەزدانی تاك و تەنیا و پەروەرد ـاری بـێ هاوتـا پیت و برشت دەخاتـە تەمـەنی خـۆی و دایـك و بـاب و خوشـك و براكانیـەوە و لـە هـەموو تەنگوچـەڵەمەیەكی رۆژ ـاریان دەپارێزێ و پشتیوان و یاریكاریانە لە ـشت كار و كردارێكیاندا.**

**لە رووی ئەوەوە كـە رۆژ بـە رۆژ هەسـتی خۆناسـین و باوەڕبـەخۆكردن لـە كوردسـتاندا پەرەدەسـتێنی، ـشـت دایك و باوكێك وایان پێخۆشـە، كـە نـاوی منداڵـەكانی خۆیان بە زمانی كوردی بێت.**

بەرامبەر بەو هەستە بـەرزە نـاوی کـچ و کوڕانمـان تـا ئێسـتە 20 جـاران پـتر بـە لز ــە (لێسـتە) چـاپکردووە و لێکـدا لێکـدا هـەر نووسراویشـەتەوە، ئـەوا لـەم چـاپەدا بەر ـی نامێلکەیی پۆشی، هیوام بەهێزە، کە پـڕ کـەلك و جێگیربێت.

مامۆستا عەلادین سـوجادی لـە 1953 دا نامێلکـەی ناوی کچ و کـوڕانی بـە چـاپ ـەیانـدووە، بـەلآن لەبـەر ئەوەی زۆری ناوی فارسی تێکەلآو کـراوە، لام وایــە بـۆ کورد زیـانی لە کەلکی پترە، چونکو هەر وەکو فـارس لـە ماڵی خۆیدا پیاوە، کـوردیش لـە مـاڵی خۆیــدا خـۆی لـە کەس کەمتر نازانێ .

نەتەوەی کورد، کە بە سەر و ماڵەوە خەریکە کۆتی لە پێي خۆی دەربێنێ، مەبەس لەوە نییە، کـە لـە جیـاتی وی زنجیرێکی پۆلآیي لە ـەردەنی خۆی بکات.

ناوی کچ و کوڕانی کوردی . چاپی یەکەم 1958 .

## ئەی دایك و باوكینە

حەزدەكەن، كە منداڵەكانتان بە تەمەندرێژی هەتاسەر بۆ ئێوە وەكو دارێكی بەرداریان لێبێت، كە لەژێر سێبەری واندا بحەسێنەوە! ئایا بە هیوان، كە جگەرگۆشەكانتان بەختیار و كامەڕان بن و بەپایەی وا بەرزبگەن، كە ڕووی ئێوە و نەتەوە و نیشتمانەكەیان سپی كەنەوە! ئایا ئارەزوو دەفەرموون، كە بیرەوەری باب و باپیرەكانی خۆتان لەیاد نەچێتەوە و شوێنەوارەكانیان لەناونەچن و كوێرنەبنەوە! ئایا دەتانەوێ، كە منداڵەكانتان ببنە ئەندامێكی پاك و چاك و ڕاست و نەبەز و بەكەڵك لەناو ماڵ و كۆمەڵدا! ئەو هەموو ئاواتانەتان تەنها بەوانەی خوارەوە پێكدێن:

1 ـ كۆرپە جگەرگۆشەكان تەنها بە زمانی شیرینی خۆمان ناوبنێن.

2 ـ منداڵەكانتان فێری زمانی شیرینی كوردی بكەن و بە پێی خوو و ڕەوشتی بەرزی كوردانەیان پەروەردە بكەن و چۆنیەتی ژیانی ئێستا و پێشووی كوردان و پیت و پیرۆزی كوردستانیان پێ بە ناسین بدەن.

3 ـ دەبـێ منداڵـەکانتان لـە هـەموو لایـەنێکـەوە بـە کوردپەروەر و کوردستان پەرست پەروەردەبکـەن، تـا لـە دوارۆژیـشدا نەتەوەکەمان هەر بمێنێ و لەناو نەبرێین.

ناوی کچ و کوڕانی کوردی چاپی دووەم 1970 .

## جیاوازی لەنێوانی ناوەکانی کچ و کوڕانی کوردیدا

لە زمانی کوردیدا ناوی کچان لە هی کوڕان بە تەواوی جیاوازە و هەر یەکەی لە بەشی خۆیدا بەتەواوی سەربەخۆن و بەندیواریان بەسەر یەکتریەوە نەداوە.

بۆ وێنە نەتەوەی کورد نەك هەر ئەمڕۆ بەڵکو هەزاران ساڵە بۆ ناوی کچ و کوڕان وانەی سەرمەشقی لە خۆرسکی ـوڵ و ـوڵزار و چیمەن و باخ و دیمەنە رەنگین و جوان و دڵڕفێنەکانی نیشتمان و چیا و کەژ و شێر و پڵنگ و ناودارەکانی کوردستان وەر ـرتووە، واتا بۆ ناوی ئافرەتان چتی جوان و شۆخ و شەنگ و بۆنخۆش و تەڕ و پاراو و بالآ بەرز و خۆش و شیرین و رەنگینیان هەڵبژاردووە، وەکوو: ـ ـوڵێ، خونچە، شلکە، ناسکێ، مانگ، خورشید، ئەستێرە، خوناو، شیرین، سەروو...

بەڵآم بۆ ناوی کوڕانیان ناوی چتی ئازا، سامدار، زبر، سەخت، بڕندە، رەق، ـەورە و هتدیان پەسندکردووە، وەکوو: ـ شێرۆ، شێرزاد، زۆراب، پاڵەوان، سەردار،

سـەرهەنگ، خەسـرەو، خەنجـەر، چـیا، دلێـر و... بـە پێچـەوانەی ناوەکـانی ئـارەوی، کـە جیـاوازیێکی کـەم و زۆریـان نییـە، تـەنها بـە(ــ ـە) ی مێینـە لێـك جوایـەز دەکرێنەوە، وەکوو:

حبیب ـ حبیبـە، لـوتفي ـ لوتفیـە، حسـیب ـ حسـیبە، سعدي ـ سعدیـە، قدري ـ قدریـە، نجیـب ـ نجیبـە، فـوزی ـ فوزیـە . هتد.

ناوی کچ و کوڕانی کوردی.چاپی دووەم 1970 .

# ناوی کچان

## ئا

ئاته
ئاجه
ئاد
ئارا
ئاران
ئارەزوو
ئاراپخا
ئارگون
ئارمووش
ئارنگ
ئارێز
ئارین
ئازێ
ئاژار
ئاژه

ئاژنا
ئاژوان
ئاس
ئاسان
ئاسایش
ئاسکه
ئاسکۆلأ
ئاسکآ
ئاسوودە
ئاسۆز
ئاشەوا
ئاشتی
ئاشکرا
ئاشنا
ئاشناو
ئاغبان

**ئافەرین**
**ئافتاو**
**ئاڤا**
**ئاڤان**
**ئاڤژین**
**ئاڤێستا**
**ئاڵ ئاڵ**
**ئالآ**
**ئالآڤ**
**ئاڵەکۆك**
**ئالشك**
**ئاڵووباڵوو**
**ئاڵیا**
**ئاڵێ**
**ئامار**
**ئاماژ**
**ئاماژە**
**ئامان**

**ئامە**
**ئامێ**
**ئامێز**
**ئاوا**
**ئاوات**
**ئاواز**
**ئاوازە**
**ئاوان**
**ئاوریشم**
**ئاورینگ**
**ئاوونگ**
**ئاوێتە**
**ئاوێزان**
**ئاوێزە**
**ئاوێستا**
**ئاوێنە**
**ئاهەنگ**
**ئاهوو**

## ئە ، ئێ

ئەترووش
ئەختەر
ئەرخەوان
ئەرگووش
ئەرمین
ئەرنەواز
ئەزمر
ئەزموون
ئەزۆ
ئەژتی
ئەژین
ئەستێ
ئەسرین
ئەستێر
ئەستێرە
ئەستێلان

ئەسکۆڵ
ئەشتی
ئەلەگەز
ئەڵماس
ئەلوەن
ئەناهیتا
ئەوریشم
ئورفا
ئومێد
ئێرەوان
ئێشان
ئەرمین
ئەڤین
ئەوریشم
ئەوین
ئیلاخ
ئیلیان
ئینانا

ئێلیان
ئێڤار

## ب

باخ
باخان
باخچه
بادام
بادڵ
باران
بارانه
بارێنه
بارێزه
باریك
بارین
بازیان
بازین
باگار
باڵ
باڵآ
باڵآ بەرز
باڵآجوان
باڵەك
بان
بانا
بانه
بانوو
بانوورام
بانووگەشەسب
بانیا
باوان
باوێژان
باییف
بەختەوەر
بەخشندە
بەخشین

بەدەخشان
بەدەو
بەرات
بەرامە
بەرەزا
بەرەزە
بەرخۆ
بەرف
بەرفێ
بەردل
بەروار
بەروو
بەرهەڤ
بەرهەم
بەرهیڤ
بەستە
بەستی
بەسنا

بەسآ
بەسیلە
بەفران
بەفراو
بەفرین
بەکۆ
بەگۆگ
بەگآ
بەڵسا
بەلار
بەڵگە
بەڵێن
بەناز
بەنەوشە
بەندەن
بەهار
بەهاران
بەهارە

بەهاریٚ
بەهەست
بەهەشت
بەهرە
بەهیا
بەهآ
بەی
بەیار
بەیان
بەیبوون
بەیین
بەیخان
بتویٚن
بڕوا
بریا
بریسکە
بریکە
بژیٚو

بسکان
بسکە
بسکۆ
بسکیٚ
بلوور
بلوورین
بڵیٚسە
بناوان
بنەفش
بنەفشین
بنەوش
بنەوشە
بوار
بوارە
بولبول
بویٚر
بووژان
بووکیٚ

بۆژانه

بۆنه

بۆنخۆش

بۆنخۆشکه

بۆندار

بۆوسا

بیابان

بیاره

بیزا

بینا

بینەر

بینین

بێخاڵ

بێره

بێری

بێریڤان

بێریوان

بێژا

بێژان

بێستان

بێستوون

بێشه

بێشەنگ

بێگەرد

بێڵوو

بێڵۆ

بێناز

بێناڤ

بێناو

## پ

پاراو

پاك

پاكان

پاكانه

پاكاو

پاکێ
پاکدڵ
پاکیزە
پاکینە
پاکۆڵە
پاگژ
پان
پانۆڵە
پایز
پایزان
پایزە
پایزێ
پەپوولە
پەخشان
پەخشە
پەخشین
پەرەدیزە
پەرەسێلکە

پەرچەم
پەرەنگ
پەرژین
پەرۆ
پەروا
پەروانە
پەروە
پەروین
پەری
پەریخان
پەریڕوو
پەریزاد
پەریناز
پەریهان
پەسار
پەسند
پەسنۆ
پەسیرە

پەلكڕێز
پەلكزێڕ
پەلكزێڕینە
پەنا
پەیام
پەیڤ
پەیڤان
پەیڤۆ
پەیڤێ
پەیمان
پەیكەر
پەیڕەو
پرسا
پڕشە
پڕشەنگ
پڕشنگ
پرووشە
پرۆژە

پرۆسە
پشكووت
پشكووتوو
پشە
پشوو
پشی
پلە
پلپلە
پلیسە
پڵپڵ
پونگە
پووراندوخت
پۆڕێ
پیتۆ
پیرەك
پیربەسێ
پیرزین
پیرك

پیفۆك

پەرەدیزە

پیچك

پێلوو

پێلۆ

## ت

تابان

تابلۆ

تارتا

تادوخیپا

تار

تارا

تاریریا

تازە

تاسە

تافتە

تاڤ

تاڤان

تاڤاو

تاڤگە

تاڤێ

تاکانە

تاکە

تان

تانوپۆ

تەبەس

تەرزە

تەرزین

تەزرە

تەزرین

تەڤا

تەڤین

تەلآ

تەلار

تەلان

تەم

تەمین

تەنك

تەنكاو

تەنكە

تەنكێ

تەنیا

تەوار

تەهمین

تروسكان

تروسكە

تریسكە

تریفە

ترێ

تڤی

تنگە

تنۆك

تكا

تیرە

تیشك

توێ

توێژ

تۆراو

تێووڕ

## ج

جاترە

جاز

جازە

جازێ

جاس

جان

جانان

جانە

جانگوڵ

جانیار
جانێ
جاوان
جەژن
جەژنان
جەژنانە
جەژنە
جەو
جەهان
جریوە
جوان
جوانا
جوانپاك
جوانخواز
جواندڵ
جوانڕۆ
جوانكار
جوانكۆ

جوانكیلە
جوانناو
جوانوو
جوانیاڕ
جوانێ
جیهان
جێژنە

چ

چاڤگەش
چاڤشین
چاكە
چاڵێ
چاوباز
چاوجوان
چاوخومار

چاوڕەش
چاوشین
چاوکاڵ
چاوکەژاڵ
چاوگە
چاومەست
چەم
چەمان
چەرموگ
چەمەنزار
چەمییلە
چەمێ
چەپەر
چەو
چرا
چراخان
چرپە
چرستان

چرۆ
چرێ
چڵ
چلآن
چلچرا
چلکەزی
چلووره
چنار
چناران
چنارۆك
چنوور
چوارچرا
چوچڵە
چووزەرە
چۆپی
چۆڤان
چۆڤین
چۆمان

چێژە
چیهرەزادە
چییل
چیمەن
چینۆ
چینی

## خ

خارا
خابوور
خاتە
خاتەکە
خاتوو
خاتووزین
خاتوون
خاتووکڵاوزەر
خاتوونشا
خاتوونۆکە

خازە
خاسە
خاسبیر
خاسێ
خاڵ
خاڵخاس
خاڵدار
خام
خامان
خانزاد
خانزێ
خانم
خانمخاس
خانمۆک
خانمۆڵ
خانمۆڵێ
خانۆ
خانێ

خانیل
خاوەر
خاوێن
خەبات
خەرامان
خەرمان
خەرمانان
خەزاڵ
خەزان
خەزێم
خەجێ
خەڵات
خەمان
خەمڕەوێن
خەملیو
خەمۆك
خەنە
خەنەبەندان

خەناو
خەندان
خەندە
خەنی
خەواڵوو
خرپن
خرپیلە
خرتێ
خرتیلە
خرخاڵ
خرندۆك
خرنگە
خریلە
خرێ
خشە
خشپێ
خشتێ
خنجیلە

خوازبێن
خواست
خوستێ
خوناڤ
خوناو
خونچە
خووان
خووانزا
خۆچەل
خوچێ
خۆخێ
خۆر
خۆراوا
خۆرەتاو
خۆرگە
خۆرنشین
خۆرهەڵات
خۆزان
خۆزیك
خۆزان
خۆزگە
خۆگر
خۆزێ
خۆشاو
خۆشاواز
خۆش ئەدا
خۆشخەرام
خۆشەنگ
خۆشخوو
خۆشڕام
خۆشڕوو
خۆشی
خۆشیمان
خۆگر
خیپا

د

داپیر
داخواز
دارین
دارستان
داستان
داهات
دایە
دایك
دایکان
دایکە
دایەن
دەرسیم
دەروون
دەریا
دەزگیران
دەژێ
دەسرۆکە

دەشنێ
دەلال
دەم بەگوڵ
دەمگوڵ
دەنگخۆش
دەنگشاد
دەوڵەت
درەخشان
درەخشە
درەوشان
درەوشە
دژلە
دلآرام
دلآن
دلۆ
دلێ
دلێن
دلآوێز

دڵەفروز

دڵبەر

دڵپاك

دڵپەسند

دڵتەڕ

دڵچاك

دڵخۆش

دڵخواز

دڵڕام

دڵستان

دڵشا

دڵفرێن

دڵڤین

دڵكۆ

دڵكێش

دڵگەش

دڵگیر

دڵمان

دڵناز

دڵناس

دڵنەرم

دڵنەوا

دڵنەواز

دڵنشین

دڵنیا

دلۆ

دڵۆپ

دڵۆپە

دنیا

دوڕدانە

دونبولی

دوین

دوویر

دوویزە

دۆتشا

دۆتمام

دۆتمیر
دۆست
دۆستان
دۆستانە
دۆستی
دۆغدوو
دهۆك
دهۆکی
دیار
دیاری
دیانا
دیدە
دیدەن
دیدەنی
دیرۆك
دیلە
دیم
دیما

دیمانە
دیمەن
دیملە
دیناوەر
دینیخان
دینێ
دیوان
دێبەر
دێرسیم
دێراو
دێرۆ
دێرین
دێژین

## ر

راز
رازان
رازاو

رازە
رازێ
رازیانە
راژان
راژە
راستی
رامان
رانیا
ڕەخسان
ڕەز
ڕەزان
ڕەزاو
ڕەزێ
ڕەشماڵ
ڕەشێ
ڕەندان
ڕەندۆك
ڕەندێ

ڕەنگار
ڕەنگە
ڕەنگێ
ڕەنگین
ڕەوان
ڕەوەز
ڕەوشەن
ڕەوشەنەك
ڕەوشەنگ
ڕەوشت
ڕەونەك
ڕەوگە
ڕووبار
ڕووبەخاڵ
ڕووپاك
ڕووپۆش
ڕووجوان
ڕووخسار

رووخۆش
رووسوور
رووكەن
رووگەش
رووگوڵ
روومەت
رووناك
رووناهی
رووندك
رۆژ
رۆژە
رۆژان
رۆژانە
رۆژانوو
رۆژبەیان
رۆژگار
رۆژنە
رۆژیار

رۆژهەڵات
رۆژیدە
رۆشن
رۆشنا
رۆنیا
ریزە
ریزەڵە
ریشەنگ
ریهان
رێزان
رێزبار
رێژان
رێژاو
رێژە
رێژەن
رێژنە
رێسا
رێسان

ڕێگە
ڕێمان
ڕێناس
ڕێواس

ز

زادین
زارا
زارین
زازا
زاخۆ
زاموا
زەر
زەرتار
زەردۆ
زەردێ
زەرێ
زەری
زەریا
زەریان
زەڵێ
زەمۆ
زەمۆك
زەنگیانە
زەوار
زەوی
زراڤ
زریشك
زرێبار
زلفۆ
زلێخ
زلێخا
زمرووت
زمێران
زنار
زناك

زۆزان

زێد

زێر

زێرپۆش

زێرڤان

زێرکار

زێرکفت

زێرن

زێرنیگار

زێرووەشان

زێرین

زیلان

زیلە

زین

زێڤین

زێوین

زێزێ

زێوێ

زێوبن

## ژ

ژاژۆ

ژانێ

ژاکاو

ژاڵە

ژالیان

ژەمان

ژەند

ژەنگار

ژوار

ژولیان

ژووان

ژووژان

ژیان

ژیڤان

ژیکەڵە

ژیله
ژیلەمۆ
ژین
ژینە
ژینەر
ژینکۆ
ژینگە
ژینۆ
ژیوار
ژيێ
ژێدەر
ژێلا
ژێلی

## س

سابات
سابلاخ
سات
سادە
سارا
سارە
سارداو
ساردۆنیا
ساری
ساریا
ساز
سازان
سازگار
سازاو
سازی
ساڤا
ساکار
سامال
ساوا
ساوان
ساوە

سایە
سایەبان
سەدە
سەران
سەرەتا
سەرئەفراز
سەرپەڕ
سەرپەڕە
سەرچاوە
سەرچنار
سەردەستە
سەردەشت
سەردەم
سەرسەنگ
سەرشار
سەرفراز
سەرگوڵ
سەرنج

سەروا
سەروو
سەرووناز
سەروی‌خەرامان
سەروین
سەریاڵ
سەمەن
سەمەنبۆ
سەمەندەر
سەمەنگوڵ
سەمەنی
سەمتوور
سەنار
سەناریا
سەنەمگوڵ
سەودا
سەوزە
سەوڵی

سەهەن
سەهی کەد
سەیران
سبەینێ
سپاردە
سپی
سپیڕوو
سپێدە
ستارە
ستران
ستی
ستێر
ستێرە
سرەوت
سرکە
سروە
سروشك
سروود

سڤیرك
سکاڵا
سلۆڤان
سلیڤان
سنەوبەر
سنە
سنجوو
سنگ
سنگەڵان
سنوور
سوبارتوو
سورکۆك
سورمە
سورمەیی
سورمێ
سوورەگوڵ
سوورداش
سوورمۆن

سووریٚ
سووسەمبەر
سوولاڤ
سوویٚسکە
سوویٚنە
سوویٚنۆکە
سۆز
سۆزان
سۆسەن
سۆلان
سۆلە
سۆنیٚ
سیاچەم
سیاخاڵ
سیمبەر
سیمتەن
سیمیٚ
سینەم

سیٚبەر
سیٚپەڕە
سیٚرە
سیٚڤ
سیٚڤاس
سیٚڤیٚ
سیٚو
سیٚوە
سیٚوەخان
سیٚوەنگ
سیٚویٚ

## ش

شاباش
شاپەڕ
شاپەروەر
شاپەسند
شاتەرە

شاخاتوون
شاچرا
شاچرۆ
شادان
شاده
شادڵ
شاگوڵ
شاگوڵآن
شادسار
شادمان
شارا
شاران
شاراو
شاراوه
شارسان
شارستان
شارستێن
شارکۆ

شارۆ
شاری
شارێ
شاڕێ
شازەمان
شازۆك
شازێ
شاژن
شاسه
شاشان
شاڤا
شاگوڵ
شالوور
شاناز
شاکار
شاناو
شانەواز
شانوو

شانۆ
شانێ
شایان
شایستە
شاییجان
شەبستان
شەبەنگ
شەبەنگەبەڕۆژ
شەپان
شەپە
شەتڵ
شەتۆ
شەدە
شەدەلار
شەدێ
شەرمن
شەرمین
شەرۆ
شەستپەڕ
شەکار
شەکر
شەکراو
شەکرەسێو
شەکرۆ
شەکرۆك
شەکرۆکە
شەکرین
شەلاڵ
شەلاڵە
شەمامە
شەمێ
شەمیلە
شەنگال
شەنگە
شەنگان
شەنگوڵ

شەنگێ

شەوار

شەوارە

شەوئاهەنگ

شەوبۆ

شەوچەرە

شەوچرا

شەوستان

شەونم

شتڵ

شرۆ

شرۆڤە

شروو

شرێوە

شل

شلك

شلکە

شل و مل

شکۆفە

شلۆڤە

شلێر

شمشاڵ

شوڵێ

شنە

شنەبا

شنگ

شنۆ

شۆخان

شۆخە

شۆخێ

شۆڕەبێ

شۆڕەژن

شۆڕێ

شۆرەکێژ

شۆریدە

شوور

شووشه
شیرین
شیریناو
شیرینزار
شیلان
شیلانه
شیلانۆ
شیلاو
شیله
شیشان
شینکه
شینێ
شێن
شێنا
شێنەیي
شێواز
شێوه
شێوەکار

## ف

فانووس
فەرزان
فەرزێ
فەرمێ
فەریك
فەنا
فەنەر
فراشم
فرانەك
فره
فرەزان
فرەکان
فڕنوو
فرشته
فرمێسك

فروو
فرۆ
فریشك
فریك
فریزوو
فرێز
فزما
فند
فوتوو
فوورهه
فوونك
فینیك
فێنك
فێنكی

ڤ

ڤاچ
ڤارڤین

ڤاری
ڤارین
ڤان
ڤەژان
ڤەژین
ڤالا
ڤەبوون
ڤەدان
ڤەرسین
ڤەرڤە
ڤەژان
ڤەژین
ڤەمان
ڤەنان
ڤەهێشت
ڤیان
ڤیندار
ڤێڤرین

ڤێن

## ق

قازێ

قازیاخە

قاشم

قەپوویشك

قەتارە

قەتێ

قەند

قەندێ

قەندان

قشتێ

قوتێ

قوڵنگ

قومری

قیتێ

## ك

کابان

کارگ

کارین

کارێز

کازیوە

کاژ

کاژان

کاژاو

کاژین

کاشمە

کاڤار

کاڵ کاڵ

کاڵێ

کام

کانیاو

کانیلە

کەتان

کەژ
کەژاڵ
کەژاڵێ
کەژان
کەژاو
کەژاوە
کەژە
کەژەڵ
کەژێ
کەڤ
کەڤان
کەڤۆك
کەڤی
کەما
کاووت
کەمەرە
کەنار
کەنیشکە

کەوڕوو
کەوشەن
کەومل
کەوۆ
کەویار
کەوی
کەوێ
کەشتی
کەیبانوو
کەیلان
کەهی
کچ
کچۆ
کچۆڵە
کرماشان
کرمەك
کریسك
کڵاوزێر

کلاّولار
کناچه
کنێر
کودیله
کورتێ
کورده
کوردانیا
کوردیا
کوردستان
کوردین
کوزمار
کولووك
کولیلك
کوێستان
کۆ
کۆتەڵ
کۆتر
کۆترێ

کۆچبەر
کۆچۆڵ
کۆڕەو
کۆڕێ
کۆسار
کۆڤار
کۆڤان
کۆکۆیي
کۆلکەزێرینە
کۆلن
کیژ
کیژان
کیژۆ
کیژۆڵە

## گ

گاتە
گاڤین

گەدیلان
گەردانە
گەردن
گەردێ
گەرمێن
گەزۆ
گەزیرە
گەزیزە
گەزنە
گەزنك
گەزینگ
گەش
گەشاو
گەشە
گەشبین
گەنجینە
گەلاوێژ
گەڵآ

گەڵآڕێزان
گەڵآڵە
گەواڵە
گەوهەر
گرپە
گرفە
گرنگ
گزان
گزنگ
کزۆ
گژنیژە
گڤت
گڤە
گڤیژ
گلار
گلارە
گلێنە
گڵپە

گورجی
گوزیده
گوستان
گولاڤ
گولآله
گولآو
گولآوپژێن
گوڵه
گوڵێ
گوڵ ئەستێره
گوڵەئەندام
گوڵەباخ
گوڵەبەڕۆژه
گوڵەزەرد
گوڵەسوور
گوڵەنگ
گوڵباخ
گوڵباران

گوڵبانوو
گوڵباوان
گوڵبەدەم
گوڵبەدەن
گوڵبەژن
گوڵبەسەر
گوڵبەست
گوڵبەند
گوڵبەهار
گوڵبۆ
گوڵبۆن
گوڵپەڕه
گوڵپەروەر
گوڵپەمۆ
گوڵچن
گوڵچین
گوڵچاره
گوڵخاتوون

گوڵخان
گوڵخەن
گوڵخەندان
گوڵخونچە
گوڵدان
گوڵدەر
گوڵدەران
گوڵڕەنگ
گوڵڕوو
گوڵڕووخسار
گوڵزار
گوڵستان
گوڵشا
گوڵشاد
گوڵشەکەر
گوڵشەن
گوڵنەوا
گوڵکەمەرە

گوڵگەش
گوڵگوڵ
گوڵمیران
گوڵنار
گوڵناز
گوڵناس
گوڵنیشان
گوڵناو
گوڵۆ
گوڵووك
گوڵهەنار
گوڵێ
گوڵیزار
گولیلك
گوهار
گوویزۆ
گۆپکە
گۆشە

گۆڤەند
گۆنا
گۆنە
گۆیان
گۆیژە
گیان
گیابان
گیابەن
گیابەند
گیانبەخش
گیانپەروەر
گیانفراز
گیرۆ
گێلاس
گێلاسە

## ل

لاجان
لاچین
لارەك
لاریٚ
لاژە
لاژەبێژ
لاژوارد
لاڤا
لاڤە
لاڤژ
لاڤلاڤ
لاڤە
لاڤژ
لالا
لالە
لالەڕەنگ
لالەڕوو
لالەزار
لالەزان

لالێ
لانه
لاوژه
لاوژەبێژ
لاوك
لاولاو
لاولاوه
لاوین
لاوێن
لایەن
لەره
لەرزان
لەرزانه
لەرین
لەزێ
لەله
لەنج
لەنجه

لەنجەولار
لەیلاخ
لەیلان
لورستان
لورسۆ
لوورك
لوولوو
لوولووپەڕ
لۆرك
لۆركێ
لیان
لیانی
لیره
لیس
لیسا
لیلاڤ
لیمۆ
لێڤار

لێوار

لێوارە

لێوئاڵ

لێوان

لەۆن

## م

ماپارە

ماد

مادێ

ماردین

مازی

مازێ

مازوو

مامز

ماکۆ

ماگ

مانگ

مانگەشەو

مانگڕوو

مانئا

مانیا

ماو

ماوێ

مایارە

مایان

مەبەست

مەتینە

مەرام

مەرەز

مەرەزە

مەرجان

مەرز

مەرزینگان

مەزدا

مەزۆ

مەستان
مەستە
مەڵبەند
مەڵوەن
مەڵوەند
مەلیخا
مەمێ
مەمێخان
مەندان
مەندانە
مەنمی
مەنیژە
مەهاباد
مەیاس
مەیاڤ
مرواری
مرێ
مزانی

مزگێنی
مژدانە
مشکی
ملوانە
ملوەند
مۆزێ
موژدە
موکریان
مۆم
مۆمیلە
مهرڤان
میتانی
میڤان
میدیا
مینا
میهر
میهرا
میهرەبان

میهرەڤان
مێخەك
مێرگ
مێلاڤ
مێلاق
مێوان

## ن

نادیدە
نارنج
نارنجە
نارنجۆ
نارین
نارێ
ناز
نازە
نازەنین
نازدار
نازك
نازکێ
نازگوڵ
نازناز
نازناڤ
نازناو
نازۆ
نازیلە
نازیلێ
نازین
نازێ
ناڤین
ناسك
ناسکە
ناسکۆڵ
ناسکۆڵە
ناسکێ
ناڤرۆ

نامان
نامکۆ
نامێ
نانا
ناهید
ناوخۆش
ناورێ
ناوگوڵ
ناوێته
نەبات
نەخشە
نەخشین
نەرە
نەرزەنە
نەرمن
نەرمۆڵ
نەرمۆڵە
نەرمیلە

نەرمین
نەرمي
نەرمێ
نەسرین
نەسۆ
نەشم
نەشمیل
نەشمیلە
نەمام
نەمان
نەن
نەوا
نەواڵ
نەوبەهار
نەوجوان
نەوڕەستە
نەورۆز
نەورۆزە

نەورۆژ
نەوژین
نەوگوڵ
نەونەمام
نەونیگا
نزا
نزە
نژارە
نسێ
نشتیمان
نم
نما
نمە
نمنم
نوا
نوخشە
نووچە
نوقلآنە

نۆبەرە
نۆژەن
نۆشە
نۆشین
نیان
نیسان
نیشان
نیشتمان
نیگا
نیگار
نیلۆفەر
نیمکۆ
نینا
نێ
نێرگز

## و

واران

وارین
واژام
واژە
واژەر
واژین
والآ
واله
والێ
وان
وانه
وانۆ
وانەر
واوشه
وەرتێ
وەرز
وەرواو
وەرشەو
وەشەن

وەشی
وەفر
وەکار
وەلاو
وەنەوز
وەنەوزە
وەنەوش
وەنەوشه
وەوی
وچان
ورشه
ورشەدار
ورمێ
وشه
ولآت
وینا
وێژە
وێژەر

ویێنه

## هگ

هاژە

هاسان

هاشه

هاشمار

هاڤین

هانا

هانه

هاندەر

هاودەم

هاوڕاز

هاوژین

هاوساز

هاوناز

هاوناس

هاونیاز

هاوین

هەتاڤ

هەڤۆك

هەتاو

هەرزان

هەرمن

هەریار

هەریر

هەژان

هەژاو

هەژی

هەژین

هەشەنگ

هەڤۆك

هەڵآت

هەڵآڵأ

هەڵآله

هەڵبەست

هەڵشۆ
هەڵووچە
هەڵووژە
هەمان
هەمرین
هەمیشە
هەمیشەبەهار
هەنار
هەنارە
هەناران
هەناسە
هەنجیر
هەنسک
هەنگوین
هەور
هەوری
هەورین
هەورەمان

هەولێر
هەوین
هەوێن
هەیڤ
هەیوۆ
هژ
هژیان
هگۆگی
هوزار
هوما
هونەر

هووری
هووەیر
هووەیری
هۆرە
هۆرێ
هۆران

هۆرنە
هۆرێ
هۆز
هۆزان
هۆزانڤان
هۆنە
هۆنەر
هۆنراوە
هۆنك
هیران
هێرۆ
هێژا
هێشوو
هێڤ
هێڤی
هێلانە
هێلە
هێلین
هێما
هێمە
هێمی
هێور

## ی

یاد
یادێ
یار
یاران
یارستان
یارێ
یاس
یاسا
یاسە
یاسەمەن
یاسەمین
یاشتن

یاک

یاکەند

یاگە

یان

یای

یایانە

یایە

یەڤەن

یەکێتی

یەڵدا

یاوان

یایێ

یەز

یەزداندۆت

یەسنا

# ناوی کوڕان

## ئا

ئابتین
ئاپۆ
ئادەم
ئادکان
ئادگار
ئادۆ
ئادی
ئار
ئارا
ئارارات
ئاراز
ئاراس
ئاراشتوا
ئارژنگ
ئارگۆن

ئارام
ئارمانج
ئارامخواز
ئارامگر
ئارۆ
ئاری
ئاریان
ئارین
ئازا
ئازاد
ئازادسەر
ئازار
ئازاکار
ئازەر
ئازیز
ئازۆ

ئاژان
ئاژاوە
ئاژوەر
ئاژۆ
ئاساوان
ئاسایش
ئاسەوار
ئاستەنگ
ئاسنگەر
ئاسوو
ئاسۆ
ئاسۆس
ئاشەوان
ئاغا
ئاغاك
ئاڤان
ئاكار
ئاكام

ئاكۆ
ئاكۆیان
ئاگا
ئاگادار
ئاگر
ئاگرۆ
ئاگری
ئاگرین
ئالاز
ئالان
ئامادە
ئامانج
ئامراز
ئامۆژا
ئامۆژگار
ئامێر
ئاوات
ئاوار

ئاواره
ئاوەدان
ئاوەز
ئاوباز
ئاودەڵ
ئاودێر
ئاهۆ
ئاهی
ئاینزا
ئەختەر
ئەرتەسەر
ئەردەشێر
ئەردەلان
ئەردەوان
ئەرژەن
ئەرژن
ئەرژنگ
ئەزمیر
ئەژدەر
ئەژی
ئەستانە
ئەفراسیاو
ئەڤرا
ئەڤراز
ئەڤیندار
ئەلوەند
ئەنوا
ئەنیا
ئەواره
ئەوگار
ئەویندار
ئەیوان
ئەهرەو
ئەیواس
ئورزانە
ئومێد

ئۆفلاز

ئیلوو

ئیلۆك

ئێرەوان

## ب

بابان

باپیر

بابەك

باخەوان

بادین

بادینی

بارام

بارزان

باز

بازوو

بازۆ

بازید

باستان

باشگۆ

باشوور

باكوور

باڵەبان

باڵدار

باندۆر

باوا

باوانە

باوان

باوە

باوەر

باوەجان

باوەخان

باوەڕ

باوەرپاك

باوەیس

باوكۆك

باهۆ
باهۆز
بایەخ
بایز
بەجەرگ
بەختەك
بەختیار
بەخشەر
بەخشی
بەران
بەرە
بەرپا
بەرەڤان
بەردەقارەمان
بەردەلان
بەرگر
بەرزە
بەرزۆ

بەرزی
بەرژەوەند
بەروار
بەرۆژ
بەرهەڵست
بەرهەم
بەرێز
بەسام
بەشدار
بەشکۆ
بەکۆ
بەگە
بەگزادە
بەڵەك
بەڵێن
بەندە
بەندی
بەندێر

بەنگین
بەور
بەورۆ
بەهرەمەند
بەهرەوەر
بەهمەن
بەهێز
بەیاد
بەیداخ
بەیداخدار
بەیرۆ
براخاس
برەو
برزۆ
بڕندە
برنگ
بڕوا
برووسك

برووسکە
بڕیار
بریکار
بریندار
بزاڤ
بزان
بزوێن
بزۆ
بژار
بژی
بژیر
بڵند
بلیمەت
بنار
بنەما
بنکە
بنگرد
بنیاد

**بنیان**

**بوار**

**بوێژ**

**بۆران**

**بۆزۆ**

**بۆزی**

**بۆسکان**

**بۆشناخ**

**بیابان**

**بیبان**

**بیرتیژ**

**بیمار**

**بینا**

**بێباك**

**بێبەش**

**بێبۆ**

**بێپەروا**

**بێتا**

**بێجان**

**بێچارە**

**بێخەو**

**بێدار**

**بێدەر**

**بێدەنگ**

**بێدڵ**

**بێزار**

**بێژەر**

**بێژەن**

**بێسارانی**

**بێستوون**

**بێکەس**

**بێلان**

**بێلەوار**

**بێمار**

**بێناو**

**بێنەوا**

بێوەی
بێنیاز
بێوور
بێهاوتا

## پ

پاتی
پاراو
پارسەنگ
پارێز
پارێزەر
پارێزگار
پاسار
پاسەوان
پاشا
پاکساز
پالآ
پاڵە
پاڵوان
پاڵۆز
پایەبەرز
پایەدار
پایان
پایز
پەپۆ
پەروەر
پەروا
پەرۆش
پەروێز
پەرێز
پەرێشان
پەژار
پەژارە
پەشیمان
پەشێو
پەلامار

پەنابەر
پەنهان
پەیام
پەیکان
پەیکاوەر
پەیکوڵ
پتەو
پزیشك
پسپۆر
پسڵ
پشتیوان
پشکۆ
پشوو
پشوودرێژ
پڵنگ
پووشۆ
پۆرشەڤ
پۆپن

پۆتۆ
پۆزی
پۆلآ
پیادە
پیران
پیرە
پیرەمێرد
پیرباڵ
پیرتۆ
پیرکە
پیلان
پیلانەوان
پیلانزان
پیرمەم
پیرکۆت
پیرواز
پیرۆ
پیرۆت

پیرۆز
پیرۆزان
پێزان
پێناس
پێوەر
پێشەوا
پێشەنگ
پێشرەو
پێشکەوت
پێناو

## ت

تاتە
تاژدین
تاڤ
تاڤین
تاکانە
تاوێر
تەتە
تەرازوو
تەرخان
تەرۆ
تەزوو
تەکان
تەگژ
تەکش
تەلان
تەرلان
تەمەن
تەمۆ
تەنبار
تەنکاو
تەنیا
تەووژم
تریشکە
تگریس

توانا

توناکا

تۆسن

تۆلاز

تۆلاس

تۆڵه

تۆمار

تیرڤان

تیرێژ

تیژبین

تیژپەڕ

تیژڕەو

تیژڕۆ

تیشوپ

تیکۆ

تیمار

تیلەکۆ

تین

تینوو

تیرئەنداز

تیژڕۆ

تینوو

تێکۆشەر

تێلۆ

تێلی

ج

جاف

جافان

جافە

جاگیر

جامۆ

جامێر

جانباز

جانبێزار

جانکۆ

جانگیر
جانگیرخان
جانۆ
جەربەزە
جەرگۆ
جەفا
جەمشید
جەنگاوەر
جەنگی
جەیتۆ
جگەرخووێن
جگەرسۆز
جمان
جوامێر
جوانبەخش
جوانپۆش
جوانچاك
جوانڕۆ

جوانمەرد
جوتیار
جوجان
جوندی
جوودی
جووکە
جۆبار
جۆتیار
جۆلآ
جیهانبەخش
جیهانگر
جیهانگي
جێگە
جێگر
جێگیر

## چ

چاپووك

چاچان
چارە
چارەنووس
چاك
چاكین
چالاك
چاوەڕێ
چاوتێر
چاوتیژ
چاودێر
چاوڕەش
چاوشین
چاڤدێر
چاڤڕەش
چەپەر
چەتە
چەتۆ
چەشن
چەسپیو
چەكۆ
چەلەنگ
چەوساو
چمكۆ
جوڕڕە
چوست
چووكەل
چۆپان
چۆلی
چیا
چیچۆ
چێوار

## خ

خار
خاس
خاك

خاکان
خاکۆ
خاکی
خاڵ
خاڵان
خاڵە
خاڵۆ
خاڵێ
خاڵەمیر
خاڵئاوەڵ
خامۆش
خان
خانان
خانە
خانەبەگ
خانی
خانەدان
خانك

خانکۆ
خانۆ
خاوەر
خاوەن
خاوێن
خەپە
خەرتول
خەمخوار
خەسرەو
خەڵات
خەمبار
خەمگین
خەمناك
خەمۆ
خامۆش
خەنجەر
خدۆك
خرۆشان

خڕه
خڕکه
خله
خوادا
خوارزا
خوامراد
خوانده
خوەبوون
خوەزان
خوەزی
خودان
خودێداد
خورشید
خوسرەو
خوله
خوێنەر
خوێندکار
خۆران

خۆرنشین
خۆزان
خۆزگه
خۆزیا
خۆشەوی
خۆشبێژ
خۆشخوو
خۆشخوان
خۆشڕوو
خۆشناۋ
خۆشناو
خۆگر
خۆیبوون
خێرخواز
خێرا
خێڵ
خێڵۆ
خێوا

خێوه

## د

دابڕ
دابین
داخاز
داخواز
دادپەروەر
دادوەر
دادخواز
دادگەر
دارا
دارەبەن
دارەوان
دارجان
دارڤان
دارکۆ
دارماڵ
دارندە
دارۆ
داری
داستان
داسێران
داکۆك
داڵدە
داماو
دانا
دانەر
داواکار
دەبان
دەرباز
دەربەند
دەربەست
دەرفەت
دەروێش
دەستبلاّو

دەستپاك
دەسترۆ
دەسکۆ
دەسگیر
دەشتەوان
دەشتۆ
دەشتی
دەماوەند
دەنگخۆش
دەوڵەمەند
دەهیوکا
دەیوکا
دەیوکو
درەو
دروشم
دزێو
دژان
دژە

دژدار
دژوار
دلآرا
دلآگا
دلاوەر
دڵبەند
دڵبین
دڵتەنگ
دڵخۆش
دڵدار
دڵزار
دڵسوتاو
دڵسۆز
دڵشاد
دڵشێر
دڵمان
دڵنیا
دڵۆ

دڵۆڤان

دلێر

دمدم

دندك

دوموزی

دوند

دوندان

دوندۆك

دورگه

دوربین

دووری

دۆزان

دۆزدار

دیار

دیارۆ

دیاكۆ

دیدار

دیدەڤان

دیدەوان

دیرۆك

دیلان

دیموكرات

دینوباز

دینۆ

دیوان

دێرەك

دیرۆك

دێرین

دێوانه

ر

رابەر

رابوون

راپەر

راپەرین

رادە

ڕارەوا
ڕازپۆش
ڕازگر
ڕازی
ڕاسا
ڕاسەر
ڕاست
ڕاستاڵ
ڕاستڕۆ
ڕاستکار
ڕاستگر
ڕاستگۆ
ڕاستۆ
ڕاڤە
ڕاڤۆ
ڕاڤیار
ڕاڤین
ڕاگر

ڕاگیر
ڕام
ڕاماڵ
ڕاماو
ڕامیار
ڕامێن
ڕانما
ڕاوچی
ڕاوکار
ڕاوێژ
ڕەبەن
ڕەزەوان
ڕەزبەر
ڕەزۆ
ڕەسەن
ڕەشە
ڕەشکە
ڕەشکۆ

رەشۆ
رەشنۆ
رەشۆڵ
رەشێ
رەگەز
رەما
رەمان
رەمۆ
رەند
رەوا
رەنج
رەنجاو
رەنجەڕۆ
رەنجبەر
رەنجدەر
رەنجۆ
رەند
رەوەند

رەوش
رەوشەنبیر
رەوا
رەها
رەهەند
رەهندە
رەهێڵ
رچە
رزگار
رسان
رسکان
رڤین
رند
رندۆ
روانگە
رووبار
رووتە
رووداو

رووکار
رووناکبیر
ڕۆستەم
ڕۆستێ
ڕۆڵە
ڕۆنەر
ڕۆهات
ڕێباز
ڕێبەر
ڕێبوار
ڕێبین
ڕێدار
ڕێدان
ڕێڕەو
ڕێژەو
ڕێڤینگ
ڕێکەوت
ڕێگا
ڕێگە
ڕێنما
ڕێوان

## ز

زار
زاراو
زاراوە
زاگا
زاگرۆس
زاڵ
زامدار
زانا
زاناوێژ
زانەر
زانست
زانکۆ
زانیار

زانین
زاوا
زەبوون
زەردەشت
زەردۆ
زەرزا
زەروان
زەرۆ
زەریا
زەند
زەنێر
زەهاو
زرار
زرنگ
زریان
زماندار
زنجیر
زنێر

زۆراب
زۆرابەگ
زۆران
زۆرمەند
زۆزك
زویر
زیانەوێر
زیانۆ
زیرەك
زیلمان
زینۆ
زیوەر
زێرەڤان
زێرۆ

## ژ

ژاكاو
ژاندار

ژەند
ژلیوە
ژووار
ژووڤان
ژووڵە
ژیار
ژیاو
ژیر
ژیرا
ژیران
ژیرەك
ژیرك
ژیرلۆ
ژیڤای
ژیلە
ژیلوان
ژینیار
ژینەر

ژیو
ژیوار
ژیوان
ژارۆ
ژیڤان
ژێرکۆڵ
ژێهات

## س

ساپان
ساتی
سادار
سادە
سادۆ
سارم
ساری
سارێژ
ساسان

سالار
سامان
سانا
ساناد
سانان
سامدار
سامناك
سایەدار
سەپان
سەپۆ
سەرئازاد
سەران
سەرەتا
سەرەك
سەرەمەرد
سەرباز
سەربەخۆ
سەربەرز

سەربەست
سەربڵند
سەرپاك
سەرپەرشت
سەرپەل
سەرپشك
سەرتیپ
سەرچڵ
سەرچیا
سەرخۆش
سەرخێل
سەردار
سەردەشت
سەرسام
سەرسەخت
سەركار
سەركان
سەركەژ

سەرکەش
سەرکەل
سەرکەوت
سەرکردە
سەرکۆ
سەرکۆمار
سەرکێو
سەرگەرم
سەرمەست
سەروەر
سەرۆ
سەرۆك
سەرهەد
سەرهەنگ
سەرهۆز
سەرهێز
سەخت
سەفین

سەلان
سەنار
سەنگەر
سەنگین
سەودایی
سەهەند
سەیدا
سەیدان
سەینۆ
سەیوان
ستایش
سروود
سزا
سزاوار
سکاڵ
سلیڤان
سمە
سمکۆ

سمۆ
سندی
سنیار
سۆرۆ
سۆران
سۆزان
سواره
سواره‌گۆران
سوارچاك
سووتاو
سوورچی
سوورکێو
سوورۆ
سیابه‌ند
سیاپۆش
سیامه‌ند
سیاوه‌ش
سیسۆ

سێمان
سێواو
سێوان
سێوه
سێوه‌نگ
سێودین
سێووره
سێوێ
سپی
سپید
سپیدان
سیپان
سیروان

## ش

شا
شاباز
شابالّ

شابەخت
شابەندەر
شاپەڕ
شاپوور
شاترە
شاخە
شاخەوان
شاد
شادکۆ
شادڵ
شادمەند
شادمیر
شادیی
شارەزا
شارەوان
شارۆخ
شاڕێ
شازاد

شاسوار
شاڤا
شاك
شاكار
شاكەل
شاگرد
شالآو
شالی
شالیار
شامار
شامێر
شاناو
شاتوان
شانشین
شاوەیس
شاوور
شاهۆ
شاهین

شایار
شایەن
شەپۆل
شەرانی
شەرئەنگێز
شەرۆ
شەکار
شەماڵ
شەمدین
شەمۆ
شەمێ
شەنگ
شەوار
شەور
شەوگەرد
شەوۆك
شەهرەزا
شەهیار

شەهزاد
شەهێن
شەیدا
شپرێو
شڤان
شکار
شکاك
شکۆ
شۆرە
شۆرەسوار
شۆرش
شۆرۆ
شۆشێ
شوان
شوانك
شوانکار
شوانۆك
شوورە

شووش
شیان
شیاو
شینکە
شینۆ
شیرپاك
شیروان
شیرۆك
شێخەڵ
شێر
شێران
شێراوێژ
شێرەوان
شێرجەنگ
شێردڵ
شێرزاد
شێرشکێن
شێرکۆ
شێرکوژ
شێرگر
شێرۆ
شێروان
شێگۆ
شێوارە

## ف

فەر
فەرکار
فەرامەرز
فەرامۆش
فەرەیدون
فەرزانە
فەرمان
فەرماندە
فەرهاد
فەرهەنگ

فەریاد

فەلەك

فەیلی

فرەزان

فرمان

فریا

فریارەس

فریاد

فێرخواز

فێركار

فێریار

## ڤ

ڤالا

ڤاری

ڤەداندەر

ڤەبوون

ڤەژان

ڤەژین

ڤەگەر

ڤەگێر

ڤزك

ڤژاندەر

ڤیاد

## ق

قاتۆ

قارەمان

قازێ

قایو

قەتۆ

قەتیم

قەرەنی

قەرۆ

قەلبەز
قەلخان
قەلەندەر
قەندیـل
قرنۆ
قنجە
قوباد
قوتۆ
قوتیێ
قۆتاس
قۆناغ
قوتەکە
قوربان
قووچۆ
قوویـچکە
قیت
قیتۆ

## ك

کار
کارا
کارامە
کاربەدەست
کاربین
کارچاك
کاردار
کارزان
کاردۆ
کاردۆخی
کاردۆست
کارساز
کارڤان
کارمەند
کارناس
کاروان
کارۆخ

کاریگەر
کاژاو
کاسی
کاکە
کاکەباب
کاکەباس
کاکەلاس
کاکەمەم
کاکل
کاکڵ
کاکۆ
کاکیلە
کالان
کام
کامەران
کامکار
کانەبی
کانزا
کانگە
کانی
کاو
کاوان
کاوانی
کاوە
کاوەیس
کاوس
کەتۆ
کەچۆ
کەژوو
کەساس
کەسان
کەسەبار
کەسنەزان
کەسۆ
کەشتی
کەشتیوان

کەکۆ
کەلات
کەلانتەر
کەڵەك
کەڵەگا
کەڵەمێر
کەلۆس
کەلوو
کەلهور
کەڵوێ
کەلیخان
کەمەر
کەمەند
کەمۆ
کەندال
کەوان
کەوە
کەوخا

کەوکەز
کەیا
کەیار
کەیان
کەیخسرەو
کەیقوباد
کەیکاووس
کەیوان
کەیوومەرس
کردار
کرمانج
کرنۆش
کرۆ
کرۆسك
کرپار
کریڤ
کرێکار
کریو

كڵۆ
كڵۆڵ
كلی
كوتەك
كورد
كوردەوان
كوردپارێز
كوردپەرست
كوردخواز
كوردناس
كوردۆ
كوڕكۆ
كوڕكێ
كوڕۆ
كوڕێ
كوژندە
كوڵۆڵ
كووتوو

كۆچەر
كۆچەڵ
كۆچبەر
كۆچی
كۆرەك
كۆرش
كۆسار
كۆسرەت
كۆشەر
كۆشش
كۆشیار
كۆلارە
كۆمەك
كۆیی
كێشك
كێلوو
كێلی
كێو

کێوان
کێوی

## گ

گادەر
گارا
گارنگ
گازۆر
گاڤ
گاڤان
گاوان
گەدێ
گەردۆ
گەردوون
گەردی
گەرۆ
گەرۆك
گەشبین

گەلان
گەنجە
گەنجۆ
گەورە
گەورۆ
گەیلان
گدروون
گدۆ
گران
گراڤ
گراڤی
گراوی
گردۆ
گرش
گرفتار
گرگۆ
گرنگ
گرۆ

گرۆش
گمۆ
گورد
گورزە
گوشاد
گوڵمەز
گومان
گۆبەند
گۆتە
گۆتی
گۆدار
گۆدەرز
گۆران
گۆیژە
گیانپاك
گیاندار
گیو
گیهان
گێوەر

## ل

لاپەڕ
لادەر
لاچۆل
لاس
لاسار
لاسۆ
لاشاو
لافاو
لاڤ
لاكۆ
لاگر
لال
لالۆ
لانەواز
لاوە

لاوەند
لاوپاك
لاوچاك
لاوك
لاوكە
لاوكۆ
لاوۆ
لایـەن
لایـەنگر
لەزگی
لەزگي
لەشكرن
لەشكری
لەنگەر
لەنگیزە
لرفە
لوتكە
لوڕ

لووبار
لۆفە
لۆلۆ
لهۆن
لێدوان
لێزان
لێزمە
لێشاو
لێهات

## م

مادۆ
مازووڤان
ماس
ماف
مافپارێز
مافپەرست
مافپەروەر

مافدار
مافدەر
مافناس
مافگر
مافیار
مامەش
مامەل
مامەند
مامك
مامكەل
مامل
ماملیا
ماملێ
مامۆتك
مانی
ماوەران
مەبەست
مەتاڵ

مەدهۆش
مەرەز
مەرخۆز
مەرد
مەردان
مەردۆخ
مەرزەبان
مەریوان
مەزن
مەزۆ
مەسۆ
مەستی
مەشخەل
مەلەوان
مەلوو
مەڵبەند
مەم
مەمەند

مەمۆ
مەنتك
مەند
مەندۆ
مەندوو
مەندی
مەنگور
مەنگوری
مەهدەر
مەهوان
مەیبان
مەیدان
مەیوان
مراز
مرۆڤ
مز
مزدەر
مزگ

مزگۆ
مزگی
مزگین
مزووری
مژ
مژدۆ
مژدێن
مشەخت
مشتۆ
موزدەك
موكری
میتراپاد
میر
میران
میرانی
میراو
میرە
میرەك

میرداد

میرزا

میرخاس

میرشاد

میرڤان

میرکۆ

میرنشین

میرۆ

میلاو

مینەواس

میهرا

میهران

میهرداد

مێر

مێرانی

مێرچاك

مێرخاك

مێژوو

مێژووان

## ن

نازکار

ناسراو

ناف

نافۆ

ناڤبر

ناکام

ناکاو

نالبەند

نالی

نامەوەر

نامدار

نامۆ

نامی

ناوبانگ

ناوجوان

ناوخۆش
ناودار
ناوکۆ
ناوێ
نایاب
نەبەرد
نەبەز
نەترس
نەخچەوان
نەریمان
نەژاد
نەشتەر
نەمام
نەمر
نەوەر
نەوبەخش
نەوبەر
نەورەز
نەورەس
نەورۆز
نەوزاد
نەوژین
نەوجوان
نەوشاد
نەوشیروان
نەهری
نزار
نزان
نژمار
نژۆ
نڤار
نڤیسەر
نڤیسکار
نڤیسیار
نکاش
نما

نويٚ
نويٚنەر
نووسەر
نووسيار
نۆبەرە
نۆشزا
نياز
نيازساز
نيازكار
نيازمەند
نيازى
نيڤيتيش
نيٚچير
نيٚچيرڤان

و

واپەر
وارٍەسە

وەچە
وەرام
وەرز
وەرزە
وەرزيار
وەرزيٚر
وەرزين
وەستا
وەشەن
وەشتى
وەلآم
وەن
وەند
وەيس
وەيسە
وژار
وژە
وژەر

وچان

وسوو

ووردی

ووریا

ووزە

وێژەر

ویژدان

وێزار

وێزان

وێژەوان

وێڵ

وێڵە

وێنە

ووڕە

## ه

هاپۆ

هات

هاریکار

هازی

هاژ

هاشە

هالآ

هامار

هامراز

هاندەر

هاوار

هاواڵ

هاوبەش

هاوبیر

هاوپا

هاوپەیمان

هاوپشت

هاوچەرخ

هاوخاك

هاوخوێن

هاودەم
هاودڵ
هاوڕاز
هاوڕێ
هاوژان
هاوشان
هاوکار
هاوگیان
هاوڵات
هاوڵاتی
هاوماڵ
هاونیاز
هاویار
هەبوو
هەدار
هەراس
هەراسان
هەراش

هەرەت
هەڕەنگ
هەرەوەز
هەردەوێڵ
هەرزەکار
هەرس
هەرشەم
هەرك
هەرکی
هەرمان
هەرێز
هەرێم
هەژار
هەژیر
هەست
هەستیار
هەسنی
هەۋ

هەڤا
هەڤاڵ
هەڤاي
هەڤراز
هەڤروو
هەڤرێ
هەڤل
هەڵبژێر
هەڵدێر
هەڵكەوت
هەلكۆ
هەڵكۆك
هەڵگورد
هەڵمەت
هەڵووك
هەڵۆ
هەڵوێست
هەمەوەند

هەمرین
هەموار
هەندەر
هەندەران
هەندرێن
هەنگاو
هەوار
هەوارگە
هەوایی
هەوراز
هەور
هەورۆ
هەوری
هەیاس
هەینی
هرتۆ
هزر
هنەر
هورمز
هورمزان

هوزات
هومێد
هونەر
هونەرمەند
هوور
هۆرێ
هۆشەنگ
هۆشدار
هۆشمەند
هۆشیار
هۆگر
هۆمان
هۆنەر
هیوا
هیوادار
هێدی
هێرش
هێز
هێزدار
هێڤار

هێڤی
هێمن
هێنا
هێنەر
هێور
هێوی

## ی

یاخی
یاد
یادان
یاداشت
یادە
یادگار
یار
یارا
یارای
یارە
یارۆ
یاریدە

یارسان
یاریکار
یاساوڵ
یافت
یاوای
یاڵ
یاڵان
یاڵۆ
یاو
یاوا
یاوەر
یەزدانکەرت
یەزدی
یەزدی کورد
یەزدین
یەکانە
یەکە
یەکباڵ
یەکبوو
یەکبوون
یەکتا
یەکڕەنگ
یەکڕوو
یەکسا
یەکسان
یەکلا

# سەرچاوە و پەراوێز

- ڕۆژ بە ڕۆژ هەر چ ناوێکی بیستبێتم وەیا بەرچاوم کەوتبێت، کە لەنێو نامێلکەی چاپی سێیەمدا نەبووبێت، کۆم کردۆتەوە و خستوومەتە نێو ئەم نامێلکەیە.
- بە هەموو (فەرهەنگی کوردستان 1999 ـیوی موکریانی) دا چوومەوە و ئەو ناوانەی، کە بۆ ناوی کەسی دەست دەدەن خستە نێو لیستی ناوەکان.
- د. جمال رشید أحمد 1986 دراسات کردیە فی بلاد سوبارتو. بغداد.
- د. جەمال ڕەشید ئەحمەد 1988 لێکۆڵینەوەیەکی زمانەوانی دەربارەی مێژووی وڵاتی کوردەواری . بەغدا.
- دەستنووسێکی مامۆستا هێدی، کە لەبارەی ناوی کوردی بوو، لە باشووری کوردستانەوە بۆی ناردرابووە ڕۆژهەڵاتی کوردستان و هەمووشی هەر لە بەر ـی سێیەمی نامێلکەی بەردەست دەرهێندرابوون.
- هۆشیار قەفتان 2001 ز. ناوی کورد نوێ . سلێمانی . چاپی شەشەم .

***ئەوەی لەم بەرهەمەدا تێبینی دەکرێت یەك لەسەر سێی ناوەکان لەنێو ناوی کچان و کوڕاندا دووبارە کراونەتەوە. لە ـەڵ ئەوانەشدا دەستخۆشیان لێدەکەم و سەرکەوتنیان بۆ دەخوازم، چونکە بەم کارە پیرۆزەیان ڕاژەیەکی باشی هۆشیاریی نەتەوەیی دەکەن.***

## فەرهەنگۆکی ناوی کچان

ئارنگ: تروسکە.
ئاژار: بەرهەمی زەوی و زار.
ئالشك: شەوبۆ.
ئالیا: گوڵخونچە.
ئەسکۆلأ: نێوی دێیەکە لە هەورەمان.
ئەرمین: بورجی کارژۆڵە.
ئەناهیتا: خوداوەندی دایك و پەیمان و ئەڤینی.
ئینانا: خوداوەندی دایك و پەیمان و ئەڤینی.
بارێنە: جۆرە گەڵایەکە.
بانا: داهاتوو، پاشەرۆژ.
بانووران: نێوی خوشکی گیوی و خێزانی رۆستەمی بووە.
بانووگەشەسب: نێوی کچی رۆستەمی بووە.
بەروو: ئەستێرەی موشتەری.
بەدەو: جوان.
بۆژانە: جۆرە گیایەکە.
بۆوسا: هۆزێکی ماد بووە.
بێژان: کوڕی گیوی بووە و داستانی دلاوەرێتی لە شانامەی فردەوسی و بێژەن نامەشدا هاتووە، کە عەتای کوڕی یەعقوب نووسیویەتی.
بێلوو// بیلۆ: کانییەکە بەهاران بژیەتەوە، بەهارە کانی.
پەرەدیزە: بەهەشت.
پەروە: خەڵات، بەخشش.
پلیسە: پەرەسێلە، پەرەسلێرکە.
پیچك: جۆرە گیایەکە.
تاریریا: نێوی کچی مینەواسی پاشای خاڵدییان بووە.
تەوار: بازی مێ.
تڤی: دڵبەر، خۆشەویست.
تادوحیوا: نێویکی کوردستانییە، واتای خۆشەویستی خیپا (حواْ )

دەگەیەنێت.
تادوخیپا: بڕوانە تادوحیوا.
خیپا: نێوێکی کوردستانییە، واتای (حوا ) دەبەخشێت.
دەری: نێوی دێیەکە لە مەریوان.
رەزاو: نێوی دێیەکە لە هەورەمان.
رووندك: فرمێسك.
زاموا: وڵاتی لۆلۆییان بووە.
زەوار: کاروانە ڕێ.
زەریان: کەیبانووی ماڵ.
زنار: زنێر، جێگای دژوار و سەخت لە چیایاندا.
ژەمان: زەمان.
ژیوار: کاروان
ژیڤان: ژیان.
ژێ: تێلی تار و سازە، نێوی خێڵێکی گەورەی کوردە.
سارە: سبەینێ
ساوان: سوونەوە، سوین، ساوین.
سۆلان: نەژاد و ڕەسەن.

سۆلین: جوورە گوڵێکە.
سیپەل: شەپۆڵ.
سیڤاس و سڤیرك: نێوی دوو شاری کوردین.
شارۆ: مەبەس لە کۆڵێك دانەویڵە چنینەوە لەناو جاردا، وەیا میوە لەناو باغێکیدا دوای چۆلکردنی باخەکە لەلایەن باخەوانەوە.
شاری: شارستانی.
شەبەنگەبەڕۆژ: کۆلکەزێرینە.
شەپان: شلەقان.
شەپە: کۆمای بەفری.
شەکار: مێرگ، شکار، ڕاو.
شەنگال: ژەنگار. شارێکی کوردییە.
شلۆڤە: بەفر وباران.
شیلاو: شەربەت، بۆ دۆشاو و هەموو شتێکی شیرین دەست دەدات.
شیشان: گیایەکە گوڵێکی زەرد و بۆنخۆشی هەیە.

شێن: توانین.
شێنە: ئارام، هێدی،
دەرفەت.
فەنا: پەنا.
فراشم: تازەبوونەوە،
جوولآنەوە، بزووتنەوە،
درەخشان.
فرەکان: بنیات، بنج.
فریشك: فرچکی منداڵی
ساوا.، پایەدار، خۆڕاگر.
فریك: فەریك.
فند: مۆم، شەم.
فوتوو: پەیمان، نیازهێنان.
فونك: فێنك.
فوورهە: تاڤگەی کچکە.
ڤاچ: کەنار.
ڤاری: تەنها.
ڤارین: بارین.
ڤان: ئارەزوو، توانا.
ڤەدان: جیاوازکردنەوە،
ئاوەڵکردنەوە، دانەوە.
ڤەرسین: رزگاربوون.
ڤەرڤە: بەفر.
ڤەژین : ژیانەوە.
ڤەمان: مانەوە، نەمری.
ڤەنان: هەڵنیشتنی باڵندانە
لەسەر داران.
ڤەور: بەفر.
ڤەهێشت: بەهەشت.
ڤین: خواست، تاسە.
ڤێن: ویستن، خۆشویستن،
ئارەزوو.
قاشم: گیایەکی بۆنخۆشە.
کۆ: سورەیا، لا، کێو.
کارێز: جۆگەیەکی ئاوێیە،
کە بە درێژایي کات سەری
داپۆشرابێت.
کاژ: داری سنەوبەر، کە بۆ
خانووان دەست دەدات.
کاژاو: جوورە ترێیەکی
بزمارکوتی مزرە.
کاشمە: جۆرە گیایەکە.
کاڤار: هەرێم.
کوردانیا: ولآتی کوردان.
کەڤ: کەنار.
کەڤان: کەوان، فەنەر.

کەڤی: کەویـیە بەفر، رنووە بەفرێکە بە زۆری بەسەر یـەکتریدا کەوتبێت. کەنار، لێواری
دەریـایـان.
گاڤین: مەبەست، ئارەزوو.
گەزیـرە: جەزیرە، دوورگە، جوورە گوڵێکی پایزییە.
گەزنە: جۆرە گیـایـەکە.
گەزینك: گزنك، گەزنك، زەردەی هەتاوی بەیانی و ئێواران لە دەمی هەڵاتن و ئاوابوونیدا.
گەواڵە: پەڵە هەور.
گلار: دەنکە ترێیەکی زۆرە لە بن سەبەتیدا.
لاژە: لاوژە، لاوك.
لاڤا: تکا، پارانەوە.
لاڤە: لاوك.
لاڤژ: لاوژە.
لاساوە: رێژنە باران.
لاوین: شۆخ و شەنگ.
لاوێن: چۆمێکە سەروچاوەی لە دێی زێوکە و ماشکانە دایـە.
لوبار: نێوی ئەو شوێنەیـە، کە کەشتی نوحی تێدا وەستاوە.
لورسۆ: لورستان.
لولوپەڕ: جۆرە گیـایـەکە.
لهۆن: پارچە خاکێکە لە هەورەمان.
لیان: جووڵآن.
لیانی: هێلانە.
لیس // لیسا: شوێنێکی کاتی باڵندانە.
ماگ: هۆزێکی ماد بووە.
ماننا: ناوچەی موکریـانی ئەمڕۆ.
مانیا: ماندوو.
مەرەز: مەرز، زەوی نەکێڵدراو.
مەیـاڤ: رۆیـینی ئاو بە هێدی.
نازیـن: شانازی.
نامان: سنوور.
نانا: خوداوەندی دایـك.

نەرە: داربەڕوو.
نەشم: چەشن.
نەکەرۆز: نێوی گوڵێکە.
نزارە: نێوی دێیەکە لە مەریوان.
نەرزەنە: نێوی دێیەکە لە مەریوان.
نزە: سۆزەی با.
نژارە: بنەبانی خانوو.
نسیٚ: سێبەر.
نینا: خوداوەندی دایك.
نما: دەرکەوت، نویٚژ.
نووچە: تازە، نویٚ.
نیٚ: نێوی دێیەکە لە مەریوان.
واژین: دارشتن.
وانەر: پارێزەر.
واوشە: ئامێز، باوەش.
وەرشەو: گوڵێکە ڕەنگی شین و بیٚ بۆنە.
هاشمار: نێوی شارێکی لۆلۆییان بوو.
هامنۆ: هاوینەهەوارێکە لە هەورەمان.
هانە: چاوگە.
واژام: درەختی تازە ڕواو.
واژەر: پارێزەر.
واڵە: شەیدا، خوشك.
واڵیٚ: خوشك.
وەرواو: بەفراو.
وەشەن: بارانێکە بەدەم باوە ببارێت.
وەشی: هێشوو.
وەفر: بەفر. وەکار: بەکار.
وەلاو: بلآو.
هێلە: لێوار، هەوارگە، کەرتە، بێجگە.
هێمە: ئێستە، نهۆ.
هێمی: تەڕ، نمدار.
یادیٚ: دایك لە کاتی بانگکردندا.
یارا: توانایی، لێهاتوویی.
یاس: یاسەمین
یاشتن: ژیان.
یاك: دایك.
یاکەند: یاکوت.

یاگە: جێگە.
یان: دان، خانوو.
یاوان: بیابان.
یاي: بانوو، خانم.
یایانە: بانووانە، خانمانە.
یایە: دایك.
یەز: ڕێز، پەرستن.
یەڤەن: جوان.
یەڵدا: یەکەمین شەوی زستانە، کە درێژترین شەوی ساڵە.
ییمەك: نێوی خوشکی جەمشیدی بووە، کە دووانە بوون.

ئادکان: نێوی پاڵەوانێکی نێو لەشکری فەرەیدوونی بووە.
ئادگار: سیما، قەڵافەت، ڕەنگ و ڕوو ئەندام.
ئاراشتوا: ناوێکی کوردستانییە، واتای دەورروبەری بەهێز دەگەیەنێت.
ئارژنگ: دار بەڵالووك.
ئارگۆن: ئاگرین، ئاورین، ڕەنگی ئاگری.
ئاژۆ: لێخور، ئاژوەر.
ئازادسەر: نێوی کوردێکی بووە، کە فیردەوسی داستانی کوژرانی ڕۆستەمی لە زمانی ویدا نووسیوەتەوە.

## فەرهەنگۆکی نێوی کوڕان

ئاساوان: ئاشەوان.
ئاسوو: ناوێکی کوردستانییە، واتای زوو، خێرا دەبەخشێت.
ئامۆژا: پەروەردکار.
ئەرتەسەر: ناوێکی کوردستانییە، واتای سەرپاك دەگەیەنێت.
ئەرژەن: ئاگرکەرەوە، ئاگرخۆشکەر.

ئەرژن: دارێکی بێبەرە و داردەست و گۆپاڵی لێ دروستدەکرێت.
ئەرژنگ: دارێکی بێبەرە، وەکو داری ئەرخەوانی وایە.
ئەستانە: بەر دەرگانە، پێش دەرگا.
ئورزانە: پاشای ناوچەی موساسیر(رواندز – شنۆ) بووە، لە سالآنی 715 – 714 پ.ز.
ئۆفلاز: ئازیز، خۆشەویست.

ئەهرەو: پیاوچاك، پیرۆژ.
بژیر: زیرەك.
باهۆز: با و بەفر.
بەرەڤان: لێبوردوو.
بەندێر: ئالآ، بەیداخ.
پاڵۆز: هەفتەی شەشەمی کەژی زستانە.
تاتە: باوك.
تەتە: باوك.
توناکا: ناوێکی کوردستانییە، واتای بەتوانا دەگەیەنێت.
تیشوپ: ناوی خوداوەندی گەورەی هووریان بووە.
جوڕڕە: بازی نێر.
جونڎی: گوندی،لادێیي.
دەهیوکا // دەیوکا // // دەیوکو: دیاکۆ. وشەیەکی ماد ییە و لە وشەی (دە) ولآت دارێژراوە.
دوند: لوتکەی کێوان.
منداڵی نێرینە، کوڕ.
دینوباز: بەرزکەرەوەی دین،

سەرفرازکاری دین.
ڕاڕەوا: ڕێبوار.
ڕاسا: ڕاستەوخۆ،
ڕاستەوڕاست.
ڕاستاڵ: کەسێکە زۆر ڕاست
و دروست بێت.
ڕاستڕۆ: ڕاستڕەو،
خۆشکردار، پاکخوو.
ڕاگەش: تووڕە، سەرگەرم.
ڕاماڵ: ڕاپێچ.
ڕاماو: تەماشاکار، سەرنجدەر،
بیرکەرەوە.
ڕامێن: تەماشاکار.
ڕانما: ڕێبەر، ڕێنما.
ڕەما: ڕەمان. ناوی ئێلێکی
کوردە بە ئازایی ناودارن.
ڕۆنەر: دانەر.
زاگا: تیرەیەکی کوردە لە
دەورووبەری هەولێرێ.
زەروان: خوداوەندی ژەمان.
زنێر: زنار، جێگای دژوار و
سەخت لە چیایاندا.
ژیڤای: ژیان.
ژەند: زەند.
ژووار: ژان، ئێش.
ژووڤان: پەشیمان.
ژووڵە: جووڵە، ژڵێوە.
ژیرا: هۆشیار، زیرەك.
ژیرك: ڕابەر، پێشەوا.
ژیرلۆ: ژیر، هۆشمەند.
ژلیوە: شێواوی، پەشێوی.
ژیندار: زیندوو.
ژێرکۆڵ: شێرکۆڵ،
بەچکەی شێر.
شادی: باپیرە گەورەی
سەلاحەدین بووە.
شاوور: فەرمانڕەوای
شەدادیان بووە.
ساپان: سەپان.
سادار: وێڵ، دەربەدەر،
دێوانە، هۆ، بۆنە.
سەرکان: سەرچاوە،
بنەچەکە، ڕەگ.
سەلان: سەرەوە.
سیوەنگ: سێبەندە،
پێوەست.
سیپان: جێگایەکە با بەفری
تێدا کۆبکاتەوە.
شاڤا: هەنگاو.
شاك: زیرەك، کارزان.
شالی: نانی شەکری،

کولێرەی چەوەندەری.
شایار: شالیار، وەزیر.
شەوار: شەوکردنە رۆژ لە ئاهەنگ و بەزمدا.
شەور: پرس، راوێژ.
شێگۆ: ئێلێکی مەزنی کوردە لای چیای ساسوونی.
شێوارە: سەربزێو، یاخی.
فریارەس: کەسێکە بە هاواری کەسێکەوە بگات.
فوورەك: سەخت، تیژ.
ڤەداندەر: داهێنەر.
ڤەگێر: گەرانەوە.
ڤزك: چەك، نێزە، تیر.
ڤژاندەر: بووژێنەوەر.
ڤیاد: خاکێکە زقوم هەڵیتەکاندبێت.
کاو: دەرد، داخ، خۆشی، وێست، چیا، هەوا، فیز.
کەیا: کووێخا، براگەورە، گەورەي ئاوایی.
کەیار: قایم، پتەو.
کرۆسك: پتەو، قایم، سەخت، رەك.
کریڤ: کریو، دۆستۆ، کاکە، هاورێ، هاواڵ.
کریو: کریڤ، دۆستۆ.
گازۆر: هێزێکی سروشتی، هێزێکی خۆرسکی.
گراڤ: دوورگە. گرش: گژ، ورشە، تروسکە.
گرۆ: بەرە، دەستە، کۆمەڵ.
لاپەر: پەناگە.
لاژوەرد: کان، کانگە.
لاشاو: لافاو.
لاڤ: لاو.
لانەواز: مشەخت، لە ماڵ و نیشتمان دەرکراو.
لۆفە: گەورە.
مازووڤان: خانەخوێ، مێواندار.
مەهدەر: تکا، پارانەوە.
مەهوان: مێوان.
مز: مووچە، بەها، بایی.
مزدەر: مووچەخۆر.
میترایاد: پارێزەری میترا // میهرا.
میرەك: پادشا.
مینەواس: نێوی پاشایەکی خاڵدی (نێوەراستی کوردستان) لە سەدەی هەشتەمی پ.ز. خاوەنی

نووسراوی کێله شینه.
ناڤبر: سەرپشك، تەرخان.
نڤار: تازە.
نما: دەرکەوت، نوێژ.
نۆشزا: نێوی کوڕی
نەوشیروانی بوو.
واپەر: پایەدار.
وارەسە: دوورەپەرێز.
وەن: ئازا.
وتەر: بێژەر، بوێر.
وژار: بژار.
وژە: وانە.
وژەر: مامۆستا.
وێزار: بێزار.
وێزان: توانین.
هاپۆ: مام، ئاپۆ.
هات: خۆشبەختی،
بەختیاری.
هازی: توانایی.
هالآ: هانا، فریا، سکالآ.
هامار: ڕێك، تەخت.
هەرەنگ: توانایی، هێز.
هەرشەم: هێرش.
هەرك: ئەرك.
هەرمان: فەرمان.
هەڤ: هەموو.

هەڤا: هاوکار، بەشدار.
هەڤاي: هاوکار.
هەڤراز: هەوراز، بڵند.
هەڤروو: هاوتا.
هەڤرێ: هاوڕێ.
هەڤل: هێز، تین، هێرش.
هەمیا: هاوتا، وێچوو.
هەنا: گومان، دوودڵی.
هەندەر: هاندەر.
هنەر: هونەر.
هوزات: نەجیب زادە.
هوور: یاد، هزر.
هینا: هین، فێربوون.
هینەر: فێرکار، مامۆستا.
هێنا: ئەندێشە، یاد.
یارا: توانایی، لێهاتوویی.
یارای: وێران، توانین.
یارۆ: باسکراو، ناوبراو.
یاریە: زبارە، گەلکردن،
هەرەوەز.
یاوا: گەیشت.
یافت: نیشان، شوێنەوار.
یاوای: گەیشتن، هاتن.
یەزدان کەرت: خودێ
کردە.
یەزدە کەرت: نێوی

**پاشایەکی ساسانی بووە.**